

LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

NR 168 OKTOBER 2022

MEDLEMSTIDNING FÖR SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

FOKUS

ETT STEG NÄRMARE NEDRUSTNING

Historiskt FN-möte om kärnvapenförbud
stakar ut vägen framåt

**Hiroshimadagen 2022 -
Anti-atombombsdiplomet
till Anita Goldman**

**Icke-spridningsavtalet
NPT - inget antaget slut-
dokument**

**Ung kärnvapenforskare från
Ukraina talar i NPT**

Läkare mot Kärnvapen ges ut av föreningen Svenska Läkare mot Kärnvapen, SLMK.

ANSVARIG UTGIVARE: Josefin Lind,
josefin.lind@slmk.org
REDAKTION: Michaela de Verdier (redaktör),
Clara Gullman Levin, Josefin Lind

LAYOUT: Gabriel Holmbom
TRYCK: Exakta Creative.
Tryckt på miljögodkänt papper.
ISSN: 1400-2256

Nästa nummer utkommer i december.
Material skickas till redaktion@slmk.org senast
25 oktober 2022.

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**

Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrtullsgatan 45,
113 45 Stockholm
E-POST: info@slmk.org

Bli medlem på www.slmk.org

BANKGIRO: 901-0901

SWISH: 1239010901

FÖLJ OSS:

Facebook.com/SLMK.1981

Instagram: @lakaremotkarnvapen

Twitter: @IPPNWSweden

SLMK arbetar preventivt för att kärnvapen ska avskaffas innan de används igen. Vi är en del av IPPNW (International Physicians for the Prevention of Nuclear War) samt ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons).

ICAN 2017
NOBEL
PEACE
PRIZE

Tidningen utkommer till alla medlemmar i
Danske Læger mod Kernevåben,
www.danskelaegermodkernevaaben.dk

KONTAKT:

Povl Revsbech (sekretær og kasserer)

povl.revsbech@gmail.com

DLMK, c/o Povl Revsbech, Langdalsvej 40
8220 Brabrand, Danmark

INNEHÅLL #168

- 4** Hiroshimadagen 2022 – Årets Anti-atom-bombsdiplom går till Anita Goldman
- 8** Ett steg närmare nedrustning – Historiskt möte i Wien om kärnvapenförbudet
- 10** Icke-spridningsavtalet NPT – inget antaget slutdokument
 - 5** Intervju med Anita Goldman, mottagare av årets Anti-atombombsdiplom
 - 5** Danske lægers pensionskasse pålagt at afvikle investeringer i atomvåbenrelaterede virksomheder
 - 6** Boktips - Om jag så måste resa till Los Alamos
 - 11** Ung kärnvapenforskare från Ukraina talar inför icke-spridningsavtalet
 - 13** Intervju: Kärnvapenöverlevaren Miyata Takashi om FN:s kärnvapenförbud
 - 14** Krönika - Vi har inte tid att vänta med att eliminera kärnvapnen

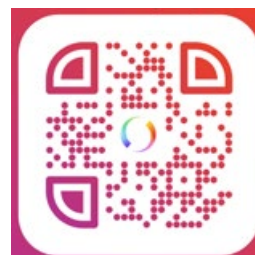
HAR DU BETALAT DIN MEDLEMSAVGIFT?

Fortsätt bidra till en kärnvapenfri värld genom att betala din medlemsavgift!

LÄKARE - 290 KR/ÅR
ASSOCIERAD MEDLEM - 200 KR/ÅR
STUDENT - 100 KR/ÅR
MÅNADSGIVARE – VALFRI SUMMA

BANKGIRO: 901-0901

SWISH: 1239010901

Märk betalningen med ditt namn och medlemsnummer.
Skänk gärna en extra gåva till verksamheten. Tack för ditt stöd!

Sveriges nedrustningsröst tystnar när kärnvapenhotet ökar

Vendela Englund Burnett
Ordförande

Stroferna går som ett mantra i mitt huvud. ”Nej låt dig ej förskräckas - I denna skräckens tid - Nej låt dig ej förbrukas - Men bruka väl din tid - Vi låter oss ej tystas i denna tysta tid.” Uppmuntran från Lena Granhagens översättning av en sång av Wolf Bierman har sannerligen behövts detta slit-samma år.

Samma morgon som jag sätter mig att skriva detta har Nordkorea deklarerat att de är en kärnvapenmakt och kommer så förbli och aldrig förhandla om det. Detta är den senaste i raden av hot, misslyckanden och händelser som ökar risken för en kärnvapenkatastrof.

Domedagsklockan stod redan på endast hundra sekunder till midnatt. Vi måste tro att vi kan vrida den tillbaka innan den slår och inte låta oss tystas. Efter kärnvapenstaternas uttalande i januari att de erkänner NPT och artikel VI att göra sig av med kärnvapen har fruktansvärda och oerhörda nyheter kommit. Rysslands krig i Ukraina med hot om kärnvapen användning, Nordkoreas hot, besked att kärnvapen kan komma att utplaceras i Belarus, NPT-konferensen som efter en månad inte kunna ta ens ett urvattnat slutdokument och nu Nordkoreas uttalande. Goda nyheter har varit få men kärnvapenförbudets statspartsmöte lyckades i alla fall vara en ljusglimt.

Vi har samtidigt med sorg, stigande frustration och överklighetskänsla sett Sverige gå från att vara en nation som driver på för nedrustning och en kärnvapenfri värld till att nu acceptera alla Natos doktriner och därmed börja se kärnvapen som att de inte hotar utan ger säkerhet. Sverige är på väg in i kärnvapenskuggan. Sverige har tvärt emot vad som tidigare sagts, inte arbetat för utan istället talat mot kärnvapenförbudet och har vid NPT lämnat det humanitära initiativet som säger att kärnvapen under inga omständigheter får användas.

Sverige har tvärt emot vad som tidigare sagts, inte arbetat för utan istället talat mot kärnvapenförbudet TPNW och har vid NPT lämnat det humanitära initiativet

Riksdagsvalet lämnade en tomhet. Vi har sannolikt långt kvar tills vi har en regering och en utrikesminister på plats. Sedan en lång väg att gå för att bygga opinion mot kärnvapen och för kärnvapenförbudet på departementet och bland alla nya riksdagsledamöter som behöver påminnas om kärnvapens fasor.

Vi då? Svenska Läkare mot Kärnvapen är, skriver och pratar. Vi finns på lokala och internationella möten och konferenser. Vi har dialog med UD digitalt, på plats och i medier där vi varit extremt tydliga och ibland kanske orsakat dålig stämning. Det är svårt att undvika när vi berättar sanningen om kärnvapen och frågan ställs ”I vilken situation anser Sveriges regering att kärnvapen användning skulle vara acceptabelt, förenligt med folkrätten och de humanitära principerna?” Nej låt dig ej förbittras i denna bittra tid.

Rapporten ”Förebygga är enda medicinen” och lokala nedslagssimuleringar har fått publicitet och nyvaken insikt om kunskapsbrist. Utbildningsbehov hörs nu från regioner, utbildningar och statliga utredningar. Det kommer att finnas många konkreta, avgränsade uppgifter även lokalt.

Om du vill hjälpa till med en liten insats: Värva en till medlem! Tack. ■

AKTIVITET

Hiroshimadagen 2022

Vid utdelandet av 2022 års Anti-atombombsdiplom ses Gösta Alfvén, Anita Goldman, Margot Wallström och Leonore Wide.

Motiveringen lyder: Anita Goldman har i många år varit en stark röst i samhällsdebatten där hon talar mot militarism, krig och kärnvapen, och för fred, miljö och feminism. Hennes intresseområde som författare spänner över ett brett område, och hon söker efter ljuspunkter i den mänskliga tillvaron. Inte minst i dokumentärromanen "Om jag så måste resa till Los Alamos" visar hon sitt stora engagemang mot kärnvapnen, i förening med djupa insikter om kärnvapenfrågans problematik. Tack Anita Goldman!

Stockholm

För femtonde året högtidlighölls Hiroshimadagen i Storkyrkan med en manifestation för fred och nedrustning och tillkännagivande av 2022 års Anti-atombombsdiplom.

Efter ett inledningsanförande av domkyrkokaplan Kristina Ljunggren talade Margot Wallström, tidigare utrikesminister och förra årets mottagare av anti-atombombsdiplomet, och Gösta Alfvén, Svenska Läkare mot Kärnvapen. Båda talade med engagemang om atombombningarna av Hiroshima och Nagasaki, om läget i världen nu och hur vi måste fortsätta att arbeta för nedrustning. Ett sextiotial personer deltog och den känsloladdade och uppfordrande stämningen uppmuntrade till fortsatt arbete mot kärnvapen.

Sedan överlämnade Gösta Alfvén Svenska Läkare mot Kärnvapens Anti-atombombsdiplom till Anita Goldman, som höll ett starkt tacktal. Hon lyfte särskilt fram den otillräckliga debatten om etiska och humanitära frågor kring avskräckning och hot om användning av kärnvapen.

Göteborg

Den 6 augusti samlades ett femtiotal personer i Fredslunden i Vasaparken, Göteborg, för att uppmärksamma minnet av offren i Hiroshima och Nagasaki. Fredsam samlar likt tidigare år fredsorganisationer i Göteborg som organiserar dagen. Jazzmusiker för fred deltog med musik, liksom Nova och Mats Kruskopf Eriksson. 2022 års talare var Rebecka Lindholm Schulz från Fredsakademin på Svenska Freds och Skiljedomsföreningen där hon arbetar med att utbilda fredscoacher. Efter mötet höll Vasakyrkan andakt med efterföljande fika och samtal.

Örebro

Även i år uppmärksammades Hiroshimadagen i Örebro, dock inte på det traditionella sättet med lyktor i Svartån utanför Slottet, utan i år förlades ceremonin Stadsparken där Open Art pågick. Hiroshimaöverlevaren Akira Matsubara talade och stenhuggaren Kristian Lund kom med naturstenar med "Aldrig mera krig" inhugget på olika språk.

Anita Goldman, mottagare av årets Anti-atombombsdiplom

Hur känns det att ta emot anti-atombombsdiplomet?

–Det känns hedrande att ta emot diplomaten av en sådan viktig förening som Svenska Läkare mot Kärnvapen.

Varifrån kommer ditt engagemang i kärnvapenfrågan?

–I mina unga tonår hade jag idolbild av Martin Luther King på väggen i flickrummet. Jag definierade mig själv som pacifist. Det var en position som ofta blev utskrädd av såväl jämnåriga som vuxna.

Nu ökar risken för kärnvapenkrig på nytt. Hur tror du att vi kan komma framåt i arbetet för nedrustning?

–Det finns alltid goda argument för att ta till våld mot dem som på olika vis invaderar ditt land och ditt liv. Men att vi ständigt rustar för krig och ger den vägen att lösa konflikter alla våra ekonomiska, intellektuella och politiska resurser, innebär att vi inte ger andra former för konfliktlösning någon som helst chans.

Den 16 juli 1945, med provsprängningen av den första atombomben i New Mexico, inleddes en ny era i mänsklighetens historia på denna planet. Sedan dess har vi teknisk möjlighet att förinta allt liv på jorden. Det är ett absolut ont att ens använda denna möjlighet som hot eller i spel om styrkeförhållanden i politiska konflikter.

Vad kan man som individ göra?

–Som individ kan man informera sig om vad kärnvapen är. Det är en plikt man har mot sina barn, barnbarn och medmänniskor. Okunniga människor är lätta att manipulera. Genom att skriva om kärnvapen och ständigt påminna om dem gör jag vad jag kan för att informera och upplysa.

Danske lægers pensionskasse pålagt at afvikle investeringer i atomvåbenrelaterede virksomheder

Av Klaus Arnung

I flere år har Lægernes Pension været blandt de danske pensionskasser, der har flest penge investeret i atomvåben. Ved udgangen af 2021 drejede det sig om ca 300 mio kr, svarende til ca 0,48 % af aktiekapitalen. Aktierne er fordelt på 9 af 25 atomvåbenproducenter med Airbus, Bechtel, Safran og BAE som de største positioner.

Denne absurditet har Danske Læger mod Kernevåben længe talt imod, og DLmK har ved generalforsamlingerne i pensionskassen i 2020 og 2021 forsøgt at få pensionskassen til at trække sig ud af disse investeringer, men forgæves; pensionskassen ”ønskede ikke sit investeringsunivers begrænset” og anførte derudover, at man allerede har fravalgt investeringer i atomvåbenrelaterede virksomheder fra lande, der står uden for ikke-spredningstraktaten (?!).

Det kan tilføjes, at Lægeforeningen allerede i 2015 støttede en WMA-resolution, der kraftigt fordømte kernevåben og opfordrede til deres afskaffelse.

For at kunne lægge et formelt beslutningsforslag om afvikling af disse investeringer frem etablerede DLmK derfor en valgliste – Atomvåbenfri Investering - til valget af delegerede til dette års generalforsamling i Lægernes Pension. Vi fik valgt 4 delegerede (ud af 125) og fremsatte herefter et forslag om at Pensionskassen skal afvikle sine resterende investeringer i virksomheder, der direkte eller indirekte er involveret i fremstilling, vedligeholdelse eller servicering af atomvåbensystemer. Forslaget blev vedtaget med 66 stemmer for og 51 stemmer imod, og pensionskassens bestyrelse er nu pålagt snarest at gennemføre disse frasalge.

Flere andre pensionskasser har indtaget samme position, og flere kan forventes at følge efter. Som sikkert bekendt har over 100 store finansielle institutioner frasolgt investeringer i atomvåbenindustrien.

For os som læger er det under alle omstændigheder uacceptabelt, at investere i disse – efter TPNW nu forbudte – masseødelæggelsesvåben. Vores pensionsmidler skal investeres i virksomheder, der kan forbedre vores fremtid, ikke ødelægge den.

Om jag så måste resa till Los Alamos

Av Gösta Alfvén

Med Putins hot om att använda kärnvapen är det högst aktuellt att lyssna till berättelsen om roten till det onda, om hur USA skaffade sig massförstörelsevapen. Om det handlar Anita Goldmans dokumentärroman "Om jag så måste resa till Los Alamos", i vilken hon skickligt och mångbottnat fångar hur ett fredsprojekt blev till ett dödsprojekt som 1945 drabbade hundratusentals civila människor.

Det finns ett före och ett efter, skriver Goldman: "Vi är alla Los Alamos barn, vi lever med arvet från Los Alamos, vi lever i atomåldern. Vad betyder detta för vårt förhållande till naturen och till framtiden? Hur påverkas våra kroppar och våra själar av att leva under utplåningshot? Kan kärleken överleva i en värld där kärnvapenkriget alltid är på hårsmåns avstånd? Jag åkte till Los Alamos eftersom det är min övertygelse att vi måste förstå Bomben som tankesystem för att kunna avrusta vårt tänkesätt, demilitarisera vårt inre och påbörja en annan, mer livsbejakande, berättelse."

Boken beskriver hur briljanta vetenskapsmän förvandlades från godhetens apostlar till tjänare i onskans rike. En av dem är bokens huvudperson och Manhattanprojektets ledare, atomfysikern Robert Oppenheimer. Målet med Manhattanprojektet var att förekomma Hitler-Tysklands tänkta atombomb och därigenom rädda världen.

Men då det blev klart att Tyskland inte skulle klara av att bygga atombomber blev målet ett annat.

Språkbruket gjorde att bomben kunde färdigställas utan protester och en moraliskt förankrad diskussion. Oppenheimer kallade atomvapnet för Grejen och hindrade medarbetare från att benämna det "massförstörelsevapen". Prat om de mänskliga effekterna av atombomben var tabu.

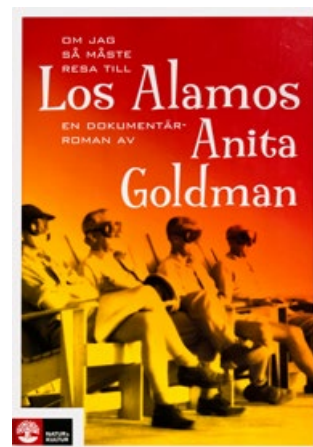
Ett tema är modernitetens hänsynslöshet mot vår natur. Goldman beskriver skönheten och den djupa livskänslan på högplatån Los Ala-

mos belägen mellan fyra stora bergsformationer. Naturen och gammal indiankultur ödeläggs för att ge plats åt fabriker, lagerlokaler och bostäder åt militärer och forskare.

Robert Oppenheimer dör i förtid, bara 62 år gammal i strupcancer. Under projektets slutfas rökte han tre paket Chesterfield om dagen. Oppenheimer och hans medarbetare arbetade då nästan dygnet runt för att bli klara med vapnet och få tid att använda det mot mänskligt mål innan

kriget mot Japan tog slut. Man ville visa världen vad vapnet kan åstadkomma.

Det finns ett före och ett efter, en värld före dagen då den första atombomben exploderade i New Mexiko och en värld efter, då massförstörelsevapnet var ett faktum. FN-konventionen mot kärnvapen, som Sverige ännu inte ratificerat, kan leda oss till en värld som den var före, demilitarisera vårt inre och påbörja en annan, mer livsbejakande, berättelse. ■

Utdrag ur Anita Goldmans bok "Om jag så måste resa till Los Alamos". Boken kan lånas på biblioteket.

Nästa gång hade Groves höjt rösten rejält, det var för sex månader sedan, i början på året, när historien om Robert Wilson kom upp. Wilson hade satt upp lappar överallt, i labbet, i Fuller Lodge, i kantinen, en kallelse till allmänt möte: Grejens inverkan på civilisationen. Oppenheimer bemödade sig om att lugna Groves, berättade att han hade försökt att tala Wilson till rätta, men när det inte gått... ja då hade han tagit tjuren vid hornen och helt sonika gått dit. Och? Frågade Groves upp-retad.

Jag tog över mötet, Leslie. Det är okej, oroa dig inte.

Han hade talat väl och länge, om hur viktigt det var att världen fick kunskap om detta nya fruktansvärda vapen, inför krigsslutet och skapandet av Förenta Nationerna. Att han under tidens gång blivit övertygad om att den idé som de ju så ofta diskuterat här uppe på Bergget, att helt enkelt informera världen om Grejen eller visa upp den i ett test – ja, några av dem hade ju menat att man skulle bjuda in japanska representanter till en sådan test – att alla dessa alternativ som de väl kände till och som de stött och blött och vridit och vänt på, alla dessa taktiker hade han nu, genom sina kontakter med Ledningen, blivit övertygad om att de inte var effektiva nog, övertygande nog, talande nog.

Världen måste få erfara Grejen på slagfältet, erfara de förödande konsekvenserna. Endast då – och efter detta långa och fruktansvärda världskrig – skulle världen stanna upp och beakta det faktum att krig inte längre var en möjlighet. Grejen skulle göra slut på alla krig! Detta var deras, vetenskapsmännens. Bidrag till Mänskligheten. Den viktigaste principen för dem alla var ju öppenhet, fram till krogutbrottet. Det här hemlighållandet var förstas väsensfrämman-

de för dem alla, men nödvändigt just nu.

För öppenhetens skull var det bäst att Grejen testades på ett sätt som hela världen kunde bevittna. Om inte, var risken stor den skulle förbli en militär hemlighet och då stod man inför det värsta av alla scenarier – att Grejen med säkerhet skulle komma att användas i nästa krig! Men om världen fick fullständig kunskap

om Grejens verkliga dimensioner och absoluta destruktivitet, skulle man komma till sans. De delade alla oron och ångesten inför Grejens effekter på Nollpunkten, han trodde han talade för varenda en i rummet när han påstod att de alla hade sina mörka ögonblick av tvivel och ångest, han hade det och han var ju bara en av alla, med samma bakgrund, samma livsfilosofi, samma synsätt på civilisationen (han bugade lite åt Wilsons håll vid det ordet och log, han visste redan att han hade situationen under kontroll, han kände medvind och han blev nästan lite inspirerad igen, en aning elegant som förr i tiden), men kanske var detta det sista stora offret som krävdes för att världen skulle inse att krig var passé.

Världen måste få erfara Grejen på slagfältet, erfara de förödande konsekvenserna. Endast då – och efter detta långa och fruktansvärda världskrig – skulle världen stanna upp och beakta det faktum att krig inte längre var en möjlighet.

Aldrig mer krig!

Han hade trott på det själv medan han talade.

Han ljög inte.

Den rösten i honom var också sann.

Fast sanning var ett ord han inte längre använde. Hade inte användning för det. Visste inte vad det betydde. Den enda sanning han kände till var den som uppenbarade sig i labbet; man hade en hypotes, man testade den, antingen var den rätt eller så var den fel.

Han hade varit ovanligt trött efter det där mötet, gått hem och fallit ihop i en fåtölj, uttömd, rapporterat till Groves nästa dag att landet låg lugnt. Oroa dig inte, Leslie, jag vet hur de ska tas.

Ett steg närmare nedrustning

Historiskt möte om kärnvapenförbud stakar ut vägen framåt

↑ "I ett läge där alla signaler i frågan om kärnvapen pekar i fel riktning, pekar vi tydligt i rätt riktning. Vi har visat upp en enad beslutsamhet om att gå framåt och göra verkliga framsteg för nedrustning och icke-spridning av kärnvapen. Vägen är beredd. Nu börjar det verkliga arbetet."

- Alexander Kmentt, ordförande vid första statspartsmötet, en av arkitekterna bakom TPNW och Humanitära initiativet.

Av Michaela de Verdier

Den 21–23 juni hölls det allra första statspartsmötet för FN:s konvention om förbud mot kärnvapen vid FN i Wien. Det historiska mötet resulterade i en banbrytande handlingsplan som stakar ut en tydlig väg framåt för kärnvapenedrustning.

I Wien samlades över 80 länder för att påbörja arbetet med att förverkliga avtalets mål om att få världens nio kärnvapenstater att avveckla sina arsenaler och avskaffa kärnvapen en gång för alla. Sverige deltog som observatör, liksom bland andra Finland, Australien, Schweiz och fem av Natoländerna, däribland Norge, Nederländerna och Tyskland.

Som det allra första statspartsmötet lade länderna grunden för det fortsatta arbetet med att genomföra konventionen. På agendan fanns flera centrala delar, däribland artikel 6 om stöd till

offer för kärnvapen och sanering av skadad miljö. Kärnvapenförbudet är det enda i sitt slag i att ge stöd till kärnvapnens offer och behovet av att återställa skadad miljö.

Ett starkt budskap om stöd och solidaritet

Statspartsmötet var på många sätt unikt, bland annat genom den stora mångfald och inkludering som uppvisades i Wien. Några av huvudpersonerna var naturligtvis atombombsöverlevare från Hiroshima och Nagasaki. Länder i bland annat Stillahavsområdet och Afrika, varav flera själva utsatts för kärnvapentestning, som i andra sammanhang ofta hamnar i marginalerna deltog nu aktivt och på lika villkor i förhandlingarna. Bred uppslutning från civilsamhälle, finansiella institutioner, parlamentariker och experter från hela världen sände ett starkt budskap om solidaritet med de hundratusentals som drabbats av kärnvapen.

Redan dagen före mötet kom goda nyheter när tre nya länder ratificerade konventionen, vilket innebär att en tredjedel av världens länder numera står bakom förbudet. På endast tre dagar enades länderna därefter om en lång rad tydliga åtgärder, under ett möte präglad av samarbetsvilja, konstruktiv dialog och effektivt beslutsfattande. Kärnvapenförbudet samlar de länder som tar ansvar för att driva på för nedrustning, och i juni bevisade de att konventionen är den verkliga arenan för att lyckas med kärnvapenedrustning.

↑ Ett förväntansfullt civilsamhälle deltog på statspartsmötet.

Konkreta resultat leder framåt

Under Österrikes ledning antog länderna en kraftfull handlingsplan med 50 konkreta åtgärder och en tydlig politisk deklaration som starkt fördömde alla hot om att använda kärnvapen. Statspartsmötet var det första FN-mötet om kärnvapenedrustning sedan Ryssland i februari i år hotade om att använda kärnvapen, något som inte gick obemärkt förbi.

- Ett ramverk och en fond för att hjälpa människor och platser som drabbats av kärnvapen.
- En deadline på 10 år fastställdes för statsparter som innehar kärnvapen att nedrusta sina kärnvapenarsenaler.
- Berörda samhällen och civilsamhälle ska inkluderas i arbetet med att implementera avtalet.
- Det slogs fast att kärnvapenförbudet kompletterar och ska samarbeta med redan existerande kärnvapenavtal, såsom icke-spridningsavtalet och provstoppsavtalet.

Sveriges uttalande ett lågvattenmärke

När Sverige som observatör till statspartsmötet höll sitt anförande var det upp till bevis. Skulle Sverige utgöra en röst för nedrustning eller underkasta oss Nato? Det svenska uttalandet visade sig bli ett lågvattenmärke som med sin kritiska ton innebar ett drastiskt skifte i svensk nedrustningspolitik.

Det första statspartsmötet skedde bara någon månad efter det att Sverige ansökt om medlemskap i Nato. I samband med Natoansökan lovade regeringen svenskarna ett fortsatt starkt nedrustningsengagemang även som Natomedlem. Hur Sverige agerade under statspartsmötet skulle därmed bli en första fingervisning om regeringen menade allvar med sitt löfte.

De flesta länders anföranden fick applåder men det blev helt tyst när Sverige hade talat. Det var minst sagt en talande tystnad. Även om Sveriges anförande erkände kärnvapnens humanitära konsekvenser, fördömde Rysslands kärnvapenhot och kritiserade kärnvapenstaternas moderniseringsprogram, kritiserade Sverige förbudet och framförde i detalj en rad brister med avtalet utan att komma med några förslag på lösningar. Sverige bekräftade sitt beslut att inte ansluta till kärnvapenförbudet och menade att avtalet varken realistiskt eller effektivt eftersom inga kärnvapenstater är med i förbudet.

Att Sverige som observatör väljer att ifrågasätta och i detalj kritisera ett avtal de inte är med i är respektlöst både gentemot förbudets statsparter och alla de atombombsöverlevare som befann sig i rummet. FN:s kärnvapenkonvention är det första avtal som helt förbjuder kärnvapen och avtalet är en stor seger för alla som drabbats av kärnvapens fruktansvärda konsekvenser.

Sverige avslutade med att det finns ett behov av politisk vilja och konstruktivt arbete för att nå nedrustning. Ett ironiskt uttalande med tanke på att Sverige genom sin närvaro på statspartsmötet själv varken visade på det ena eller det andra. Att stå bredvid och rikta kritik mot de länder som genom progressiv handling och uppriktig samarbetsvilja visar att de är redo att göra det jobb som krävs, bevisar att Sverige saknar både vilja eller förmåga att vara en konstruktiv aktör för en kärnvapenfri värld. Sveriges anförande bevisar att militära samarbeten och Natomedlemskap numera är viktigare än multilaterala nedrustningsavtal och diplomati.

Miyata Takashi, kärnvapenöverlevare från Nagasaki

Vad hoppas du att statspartsmötet ska leda till?

–Statspartsmötet har stor betydelse för världen. Vi befinner oss i den värsta situationen sedan andra världskriget. Det här är ett steg mot framtiden som visar vilken väg vi kommer att ta. Det är viktigt att vi väljer vägen som leder till fred. Mötet är en startpunkt, men det krävs mer tid och att vi fortsätter att arbeta steg för steg.

FN:s kärnvapenförbud är vår bästa chans, och jag hoppas att omvärlden kommer att göra allt i sin makt för att fortsätta arbeta för att förverkliga konventionen.

Vad betyder FN:s kärnvapenförbud och det här tillfället för dig?

–FN:s kärnvapenförbud är viktigt för hibakusha och det första statspartsmötet är ett glädjande tillfälle för oss. Vi åldras och behöver föra budskapet vidare till den yngre generationen som ska fortsätta arbetet.

Hur ser du på Sveriges agerande?

–Det är farligt, utvecklingen går bakåt. Omvärlden tittar på Sveriges attityd. Vi tänker på Sverige som ett land utan krig, och med en sådan position är det viktigt att Sverige använder sin makt och upprätthåller balans i världen.

Ny utbildningsajt om kärnvapens konsekvenser

Hur har människor världen över påverkats och provsprängningar? ICAN har tagit fram en ny sajt som synliggör konsekvenserna av de över 2000 kärnvapen som sprängts sedan 1945. Många tusentals människor som bor i närheten av testplatserna lever än idag med effekterna. Sajten fungerar som ett utbildningsverktyg, med en interaktiv karta som visar var kärnvapentesterna utförts och lyfter fram vittnesmål och berättelser från överlevare och deras kamp för att få upprättelse.

www.nucleartestimpacts.org

FN-DAGEN MOT KÄRNVAPEN UPP- MÄRKSAMMADES MED NIO METER HÖGT SVAMP- MOLN

Den 26 september var det FN:s dag för totalt avskaffande av kärnvapen. Samma dag tillträdde den nya riksdagen efter valet.

För att uppmärksamma det reste vi och fyra andra fredsorganisationer ett nio meter högt uppblåsbart svampmoln på Mynttorget intill riksdagen den 25-26 september.

Verket Amnesia Atómica är skapat av den mexikanske konstnären Pedro Reyes som en påminnelse om kärnvapenhotet och våra beslutfattares ansvar för att agera för kärnvapennedrustning.

Läs mer om manifestationen i nästa nummer!

POLITIK

Ickespridningsavtalet NPT – inget antaget slutdokument

Av Josefin Lind och Clara Gullman Levin

När Icke-spridningsavtalets (NPT) tionde översynskonferens avslutades var det för andra gången i rad utan antaget slutdokument. Förra gången blockerade USA, Kanada och Storbritannien dess utkomst och denna gång var det Ryssland.

De hävdade att väst att tagit NPT under ”politisk gisslan” och ville se ett slutdokument som reflekterade Rysslands intressen. Inte minst motsatte sig Ryssland den kritik som framfördes i slutdokumentet mot invasionen av Ukraina samt attackerna mot det ukrainska kärnkraftverket Zaporizhzhya.

Det världen behövde var en lyckad översynskonferens. Efter två års uppskjuten översynskonferens träffades för första gången statsparterna efter Rysslands invasion av Ukraina och dess hot om att använda kärnvapen. En lyckad konferens hade i mångas ögon varit att kärnvapenstaterna bekräftade sina åtaganden och visar transparens om arsenaler och nedrustningsåtgärder. Dessvärre hade de fem kärnvapenstaterna, inte bara Ryssland en annan målsättning.

Kärnvapenstaternas fokus var istället att tydliggöra rätten att inneha kärnvapen och markera

hur viktiga kärnvapnen är i deras säkerhetsdoktriner – samtidigt som de bedyrade sitt stöd för en kärnvapenfri framtid.

Slutdokumentet som förelåg staterna var urvattnat utan konkreta åtaganden för nedrustning. Kärnvapenstaterna och de allierade hade aktivt motarbetat konstruktiva skrivningar. Trots det sa en majoritet av medlemsstaterna att de skulle ha godkänt det. Det var sannolikt lätt att säga då inga av de andra kärnvapenstaternas känsliga punkter hade kommit med i slutdokumentet.

Sverige deltog på sedvanligt sätt, med ett inledningsanförande av utrikesministern. Det var ett blekt anförande som inte ens nämnde kärnvapnens humanitära konsekvenser. Anförandet åtföljdes av det anmärkningsvärda att Sverige under översynskonferensen valde att lämna det humanitära initiativet. Detta initiativ anslöt den före detta socialdemokratiska utrikesministern Margot Wallström med stor stolthet Sverige till 2014. Anledningen till att Sverige lämnade initiativet sägs vara en skrivning om att kärnvapen aldrig, under några omständigheter, får användas igen på grund av sina katastrofala konsekvenser. Så kan Sverige tydligen inte längre uttrycka sig som blivande Natomedlem.

Att kärnvapen inte under några omständigheter får användas kan Sverige tydligen inte

”

Det är tydligt nu att NPT inte är en plats där nedrustning kommer att ske, inte ens en plats där nedrustning diskuteras.

som blivande Natomedlem längre säga. Det är uppenbart att det blir en ny nedrustningsröst för oss svenskar att vänja oss vid. En tystare som anpassar sig efter kärnvapenstaternas politik.

Det är tydligt att NPT inte är en plats där nedrustning kommer att ske eller diskuteras. NPT skulle kunna vara en plattform för nedrustning, men då krävs det att kärnvapenstaterna engagerar sig och det gjorde ingen kärnvapenstat. Det är därför NPT aldrig kommer vara tillräckligt och även anledningen till att FN:s konvention om förbud mot kärnvapen är så viktig.

NPT står inför många utmaningar, men FN:s kärnvapenförbud är inte en av dem. Många kritiker mot kärnvapenförbudet menar att det underminerar NPT, men tydligt är att så inte är fallet. Det som underminerar NPT är kärnvapenstaternas ovilja att följa avtalet och uppfylla åtaganden, att en kärnvapenstat återigen blockerar slutdokumentet och oviljan att arbeta för nedrustning.

På grund av pandemin så har hela översynscykeln förskjutits. 2023 kommer den första förberedande kommittén att hållas i Wien och översynskonferensen kommer således att bli 2026. Till dess så bör alla stater avkräva kärnvapenstaterna att ta sitt ansvar och börja arbeta för att uppfylla sina nedrustningsåtaganden. ■

UNG KÄRNVAPENFORSKARE FRÅN UKRAINA TALAR I NPT

ICAN:s uttalande under NPT framfördes av 18-åriga Yelyzaveta Khodorovska, student och ung kärnvapenforskare från Ukraina. Yelyzaveta är student i internationella relationer vid Odesa National University och forskare vid Odesa Center for Nonproliferation. Här är ett utdrag ur talet.

”Tror ukrainare att den ryska regeringens kärnvapenhot är verkliga? Tyvärr gör vi det. Under de fem månader som detta grymma krig pågått har vi insett att det inte finns någon gräns för hur långt de kan gå. En kärnvapenstat i NPT hotar att använda kärnvapen inte bara mot en suverän icke-kärnvapenstat i NPT, utan mot alla som vågar ingripa i konflikten för att hjälpa till att skydda oskyldiga liv. Kärnvapen dödar människor i Ukraina även när de inte används eftersom Ryssland använder kärnvapenavskräckning som en sköld.

Det är oacceptabelt. Som parter i NPT är det er uppgift att fördöma detta och alla kärnvapenhot, och att se till att det aldrig händer igen. Vad är annars poängen med denna konferens?”

”Det kan göras. Det är inte någon dröm. /.../ Det finns en unik möjlighet att fatta modiga beslut, och många länder här har redan visat vägen genom att skapa FN-konventionen om förbud mot kärnvapen. Jag vill tacka de 66 medlemsstaterna i FN:s kärnvapenförbud som genom att anta Wiendeklarationen och Wienhandlingsplanen otvetydigt fördömde kärnvapenhot och gjorde en plan för nedrustning. De gör NPT starkare genom att främja nedrustningsskyldigheterna i avtalet. Jag uppmanar alla medlemmar i NPT att stärka denna synergi genom att underteckna och ratificera FN:s kärnvapenförbud.”

”Varför är jag här? Jag är Liza, jag är 18 år gammal, jag är ukrainare och jag hoppas på en säker framtid för mitt land och för världen. En framtid med mindre rädsla. En framtid utan kärnvapenkrig. En framtid utan kärnvapen.”

Läs hela talet här: https://www.icanw.org/ican_statement_npt_2022_ukrainian_student_yelyzaveta_khodorovska

KRÖNIKA

Vi har inte tid att vänta med att eliminera kärnvapnen

—
Av Inge Axelsson

På 1980-talet introducerades begreppet atomvinter (nuclear winter) som beskriver den kraftiga, globala, fleråriga temperatursänkningen efter ett kärnvapenkrig. I augusti publicerade en internationellt ledande forskargrupp inom klimatologi olika troliga scenario efter ett kärnvapenkrig. Artikeln uppmärksammades stort av Dagens Nyheter.

Den visade att ett regionalt kärnvapenkrig mellan Indien och Pakistan troligen kan döda över två miljarder människor, huvudsakligen av atomvinter med missväxt och svält. Av kartorna i studien framgår att de nordiska länderna skulle drabbas mer än andra länder av massvält och död, när våra åkrar fryser samtidigt som världshandeln med mat minskar kraftigt. Länderna som har mat kommer rimligtvis reservera skördarna för den egna befolkningen. Ett kärnvapenkrig mellan Ryssland och USA kan döda över fem miljarder människor.

Vad ska vi göra åt det? Förmodligen fly söderut, till Tyskland eller Sydeuropa, för att försöka överleva på lokalt tillgänglig mat. Kriget har hänt i Indien och Pakistan så vägar och järnvägar bör vara oskadade i Europa. Men de länder som har mat vill nog inte ta emot hungriga flyktingar från Norden.

Var för ska vi fundera på detta scenario? Det gör oss bara deprimerade. Jo, därför att de existentiella hoten, de som hotar mänskoslätens existens – kärnvapen, klimatkris, massutrotning

” Klimatkris och massutrotning kommer långsamt, under årtionden, medan kärnvapnen kommer snabbt, under timmar. Vi har inte tid att vänta med att eliminera kärnvapnen.

av arter – är skapade av människan och kan undanröjas av oss människor. Klimatkris och massutrotning kommer långsamt, under årtionden, medan kärnvapnen kommer snabbt, under timmar. Vi har inte tid att vänta med att eliminera kärnvapnen.

Antalet kärnvapen har minskat med 80% sedan 1980-talet. För att få bort de resterande 20% krävs att FN:s förbud mot kärnvapen åtgäldas. Det minsta Sverige kan göra är att underteckna och ratificera det. Enligt Harvard Law School är det möjligt för Natomedlemmar att avstå från Natos kärnvapenparaply så att vi kan vara anslutna både till Nato och FN:s kärnvapenförbud.

Referenser

Axelsson I. Nukleär vinter - natt klockan tolv på dagen. Läkartidningen 1984;81:2561.

Xia L, Robock A, Scherrer K, et al. Global food insecurity and famine from reduced crop, marine fishery and livestock production due to climate disruption from nuclear war soot injection. Nature Food. Published on line 15 August 2022.

IHRC. Nuclear umbrella arrangements and the treaty on the prohibition of nuclear weapons. International Human Rights Clinic. Harvard Law School, 2018.

Testamentera för en framtid utan kärnvapen

När du skriver in Svenska Läkare mot Kärnvapen i ditt testamente gör du skillnad för en värld utan kärnvapen en lång tid framöver. Det är ett meningsfullt bidrag som innebär att vi kan fortsätta driva på för att kärnvapen ska avskaffas, innan de används igen.

Testamenten är gåvor som gör skillnad

Att skriva in en organisation i sitt testamente är inte så krångligt som man kan tro. Du kan skriva ditt testamente själv, du behöver ingen advokat och du kan ändra det när som helst. Det viktigaste är att du tänker igenom ditt testamente utifrån dina egna önskemål!

Svenska Läkare mot Kärnvapen är medlem i Giva Sverige, branschföreningen för tryggt givande och är kontrollerade och granskade av Svensk Insamlingskontroll.

Så gör du – läs mer här:

- slmk.org/stod-oss/testamente
- www.givasverige.se/tryggt-givande/testamente/skriv-testamente

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN

Avsändare:
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norr tullsgatan 45
113 45 Stockholm
Sweden

Kallelse till årsmöte för **SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN**

Välkommen på föreningens årsmöte den
26 november 2022!

TID: 14.00

PLATS: Norrtullsgatan 45, Stockholm

För frågor, kontakta info@slmk.org

Landsmøde i **DANSKE LÆGER MOD KERNEVÅBEN**

Der indkaldes hermed til Landsmøde i DLmK:

Lørdag d 22. oktober kl 14.

Lille Strandstræde 10, 1254 København K.

Dagsorden iflg vedtægterne.

Efter mødet spiser vi på en nærliggende restaurant.

Der ydes rejserefusion svarende til en togbillet.

V h Klaus Arnung, fmd DLmK

